WAAROM DEZE BROCHURE?

De openbare ruimte is het bindmiddel in onze samenleving. Het vormt de basis voor het openbare leven. Het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het beheer van de openbare ruimte is daarmee één van de belangrijkste werkterreinen van de gemeente. Het belang wordt nog groter als we de openbare ruimte gaan zien als middel om andere maatschappelijke uitdagingen aan te pakken.

Met deze brochure tonen we de waarde en het belang van slim beheer aan. We laten zien aan welke maatschappelijke opgaven (beheer van) de openbare ruimte bijdraagt én waar kansen liggen voor de sector.

De werkzaamheden van de leden van de NVRD en Stadswerk spelen zich af in het fysieke domein. Van oorsprong in het afval- en groenbeheer, maar ook steeds meer in het integraal beheer van de openbare ruimte. We bevinden ons nu in een overgangsfase waarin het besef groeit dat de openbare ruimte een cruciale rol kan spelen bij talloze maatschappelijke uitdagingen. In deze transitie is er meer aandacht voor een overkoepelende visie op de openbare ruimte waarbij het gebruik en de gebruiker centraal staan. Hierdoor verschuift de focus van schoon-heel-veilig als doel naar het realiseren van een waardevolle leefomgeving met school-heel-veilig als middel.

HET MOMENT IS NÚ

Thema's als hittestress, wateroverlast, circulaire economie en biodiversiteit staan momenteel stuk voor stuk hoog op de agenda. Gedegen beheer draagt bij aan het oplossen van deze grote maatschappelijke uitdagingen. Sterker nog, slim beheer is noodzakelijk om veel van de doelstellingen te behalen. Tegelijkertijd zijn grote delen van de infrastructuur, woningen, beplantingen en andere delen van de fysieke leefomgeving die in de naoorlogse periode zijn gebouwd nu aan vervanging toe. Dit is daarom hét moment om de verbinding te zoeken tussen de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en de maatschappelijke opgaven op andere beleidsterreinen. Het is zaak als beheerder deze kansen met beide handen aan te grijpen.

HET BELANG VOOR DE BEHEERDER

Door met beheer van de openbare ruimte aan te haken bij maatschappelijk belangrijke thema's stijgt de maatschappelijk en bestuurlijke relevantie van de beheerder. Hierdoor komen budgetten minder snel onder druk te staan, heeft de beheerder de mogelijkheid zelf zaken te agenderen en de kans om vroeg in het besluitvormingsproces als volwaardige gesprekspartner mee te praten.

Stadsbeheerders hebben een unieke positie. Ze zijn dagelijks actief in de buitenruimte en fungeren zo als de ogen en oren van de stad. Verder hebben ze de mogelijkheid in eigen 'achtertuin' te experimenteren met het verbinden van maatschappelijke thema's. Tenslotte hebben ze de verantwoordelijkheid voor het onderhoud en de vervanging van stedelijke systemen van water, tot groen, grondstoffen en energie en daarmee de know-how, middelen en uitvoeringskracht om succesvolle pilots op te schalen.

Voor publieke bedrijven biedt de taakverbreding naar beheer en de verbinding met andere beleidsterreinen de mogelijkheid om synergievoordelen te realiseren.

Zo bieden ze meerwaarde voor hun aandeelhouders, onderscheiden ze zich van de markt en, in een maatschappij waar steeds minder afval zal vrijkomen, zorgen ze voor continuïteit en bedrijfszekerheid. Gemeenten hebben de kans om de aandacht te verschuiven van het dagelijkse fysieke beheer naar daadwerkelijke regie over de grote stedelijke uitdagingen.

Geef meerwaarde door functies in de openbare ruimte te stapelen

Voorbeeld: Parkeervak

PARKEERVAK	BIJDRAGE AAN
Parkeren	**Mobiliteit en toegankelijkheid**
+ geen varkensrug, scherpe hoeken	Efficiënt beheer
++ waterdoorlatende verharding	Klimaatadaptatie
+++ verharding van secundaire grondstoffen	Circulaire economie
++++ laadpaal elektrische auto	Energietransitie
+++++ voldoende verlichting	Veiligheid
++++++ beplanting	Biodiversiteit
+++++++ adoptie/zelfbeheer	Participatie en zelfbeheer
++++++++ bomen planten voor gezonde lucht	Gezondheid
+++++++++ inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt	Inclusieve samenleving
++++++++++ parkeren verplaatsen naar rand van de stad	Verstedelijking en krimp

Stadswerk

NVRD
VERENIGING VOOR OPENBARE RUIMTE VOOR GEMEENTEN

NVRD en Vereniging Stadswerk Nederland hebben deze brochure samen uitgebracht om het belang van beheer van de openbare ruimte op de kaart te zetten. Met deze brochure willen we beheerders een instrument in handen geven waarmee ze in gesprek kunnen met hun collega's en samenwerkingspartner. Zo hopen we bij te dragen aan een waardevolle leefomgeving waarbij het beheer een belangrijke bijdrage levert.

ontwerp en illustraties: Het Lab ontwerp + advies

*Welke bijdrage kan beheer van de **openbare ruimte** leveren aan de grote maatschappelijke uitdagingen van dit moment?*

Beheer doet er toe!

Sla open om te zien waar je als beheerder waarde kunt toevoegen.

NVDR_001-2_BOR_folder_v4.indd 1-3
19-12-18 15:34

Slim beheer draagt bij aan...

ENERGIETRANSITIE

De openbare ruimte draagt op verschillende manieren bij aan de energietransitie. Er komen meer elektrische laadpalen, zonnepanelen en windmolens; ook zullen wegen of fietspaden worden ingezet voor het opwekken en opslaan van energie. Daarnaast kan uit vrijkomend groenafval biobrandstof gemaakt worden en ook uit rioolwater wordt energie gewonnen. Het omvormen van woonwijken 'van gas los' heeft grote gevolgen voor de openbare ruimte; maar biedt ook mooie kansen. Het beheer van de openbare ruimte wordt neutraler door slimme en zuinige straatverlichting en het inzetten van zero-emission voertuigen en werktuigen.

VERSTEDELIJKING EN KRIMP

In Nederland woont 74% van de bevolking in een stedelijk gebied. De stad fungeert als een magneet waardoor de verstedelijking zal toenemen. Dit heeft gevolgen voor het beheer. De stad verdicht door meer bebouwing, meer hoogbouw en er vinden er steeds meer evenementen plaats in parken, pleinen en straten. Het beheer wordt intensiever en tegelijkertijd wordt de ruimte beperkter. Wat betekent dit voor bijvoorbeeld de afvalinzameling, de straatreiniging en het parkeren van fietsen? Tegelijkertijd zijn er in het land gebieden waar meer mensen vertrekken dan binnenkomen en zodoende te maken hebben met krimp. Goed beheer kan een belangrijke bijdrage leveren aan de vitaliteit van deze gebieden.

KLIMAATADAPTATIE

Het klimaat verandert waardoor we te maken krijgen met extremer weer: denk aan meer hevige buien, langere perioden van droogte en hogere temperaturen (hitte). Door straten en pleinen slim in te richten en te reinigen kan regenwater sneller in de bodem infiltreren, opgevangen en afgevoerd worden. Meer groen zorgt voor het beperken van wateroverlast, demping van hitte en opvang van fijnstof. Dit alles vraagt om andere beheer. De klimaat-stresstest die elke gemeente moet uitvoeren maakt duidelijk welke gebieden in een gemeente het meest kwetsbaar zijn.

VEILIGHEID

Er komt een steeds grotere druk op het gebouwde gebied. Om de steden nu en in de toekomst leefbaar te houden, is veiligheid cruciaal. Het gaat daarbij om letterlijke veiligheid, zoals goede wegen zonder gaten en goede verlichting, maar ook om de beleving van schoon en het gevoel van veiligheid. Het beheer speelt hierbij een belangrijke rol en de beheerder kan als 'gastheer/vrouw' van de openbare ruimte optreden.

GEZONDHEID

De fysieke leefomgeving en de openbare ruimte kunnen een belangrijke rol spelen in de (mentale) gezondheid. Dit vraagt onder andere om ruimte die uitdaagt om te bewegen en te spelen, maar ook om meer groen. Dit draagt bewezen bij aan onze (mentale) gezondheid maar vraagt om een andere manier van beheer.

...een waardevolle leefomgeving

PARTICIPATIE EN ZELFBEHEER

Bewoners, buurtcoöperaties en bedrijven zijn steeds vaker actief betrokken bij het beheer van de openbare ruimte Zowel in de planvorming als de uitvoering. Voor beheerders betekent dit een uitdaging om de juiste partijen bij elkaar brengen en de initiatieven te faciliteren en op elkaar af te stemmen. Slim beheer van de openbare ruimte kan bijdragen aan meer betrokkenheid van bewoners en daarmee voor meer cohesie, begrip, tevredenheid en diversiteit. Gemeenten moeten nadenken over hoe ze dit bevorderen en willen faciliteren, welke rol de uitvoerende partij hierbij heeft en in hoeverre ze verschillen toestaan tussen wijken en buurten.

CIRCULAIRE ECONOMIE

De transitie naar een circulaire economie – een economie waarbij geen afval meer bestaat, grondstoffen blijvend in de keten blijven en we duurzaam omgaan met mens en milieu – betekent nieuwe businessmodellen en andere eigendomsverhoudingen. Dit heeft gevolgen voor het beheer van de openbare ruimte. Er zullen meer voorzieningen komen voor gescheiden grondstoffen-inzameling. Daarnaast is de openbare ruimte een bron van waardevolle grondstoffen én een plek waarin circulaire materialen hoogwaardig kunnen worden ingezet. De buitenruimte wordt zo niet alleen een kostenpost maar juist een plek waar waardevolle grondstoffen vrijkomen en secundaire materialen worden toegepast

BIODIVERSITEIT

Voor onze leefbaarheid is het belangrijk dat de biodiversiteit zo hoog mogelijk is; ook in de bebouwde omgeving. De stad is steeds belangrijker voor het overleven van dieren: insecten, vogels, kleine zoogdieren, etc. Met een goed ontwerp, denk aan bloeiende bermen met plekken voor bijen en (extensief) beheer is de waarde van groen voor de biodiversiteit snel te vergroten. Dit vraagt om een andere manier van beheer. Dit geldt ook voor bomen met een groot kroonoppervlakte die meer toegevoegde waarde bieden dan kleine bomen maar dan wel tot volle wasdom moeten komen en op de juiste plek staan.

MOBILITEIT EN TOEGANKELIJKHEID

Beheerwerkzaamheden in een drukke bebouwde omgeving vergen meer planning en goede afstemming. Ook de toekomst van de mobiliteit met snelfietspaden, zelfrijdende auto's en meer openbaar vervoer heeft impact op het beheer. De openbare ruimte moet ook geschikt worden gemaakt voor een samenleving met meer ouderen, die steeds langer in hun eigen omgeving blijven wonen. Voor het beheer betekent dit enerzijds het voorkomen of wegnemen van obstakels en toegankelijk houden en anderzijds een buitenruimte die uitnodigt om naar buiten te gaan en elkaar te ontmoeten.

INCLUSIEVE SAMENLEVING

We streven naar een inclusieve samenleving waarbij iedereen op zijn of haar eigen manier een bijdrage kan leveren. Ook willen we dat verschillende groepen elkaar ontmoeten. Hierbij speelt de openbare ruimte een belangrijke rol. Het werk in de openbare ruimte is bijvoorbeeld geschikt voor de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zeker als er meer groen komt en de roep om minder zwerfafval toeneemt.

NVDR_001-2_BOR_folder_v4.indd 4-6
19-12-18 15:34